

Dalányi László

1928-2007

Búcsúunk Dalányi Lászlótól

2007. július 5.-én, életének 80. évében elhunyt Dalányi László. A Budapesti Corvinus Egyetem és az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium saját halottjának tekinti. Dalányi Lászlóra a temetésén elhangzott beszédekkel emlékezünk.

Egy nagyszerű emberre emlékezünk ezen a napon, s veszünk tőle búcsút – sokunk hite szerint nem örökre. Miként is lehetne negyven év eseményeit, küzdelmeit és szépségeit bemutatni néhány percben? Még egy ily hosszú és teljes életnek is a felét kellene áttekinteni...

Az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium, mint az építésügyért felelős tárca, saját halottjának tekinti – mily suta, esetlen ez a kifejezés – Dalányi Lászlót, az egykori Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium nyugalmazott főosztályvezetőjét, az építésügy két évtizedig meghatározó személyiségét.

A városfejlesztéssel és az építésüggyel való kapcsolata 1950. október 1.-én kezdődött, amikor az (akkor még) Építésügyi Minisztérium átkérte a Fővárosi Kertészeti Vállalattól a Városépítési Tervező Iroda Városrendezési Osztályán megalakult Zöldterületi szakosztályhoz. Ennek a minisztériumi irányítás alatt álló Irodának a kettéosztásával jött létre 1953-ban a Lakóterv, ahová irányító tervezőként került, és itt dolgozott különböző beosztásokban 1970-ig. 1971-től az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium Műszaki Tervezési Főosztályát, 1980-tól, nyugállományba vonulásáig, 1991-ig a kibővült feladatokat ellátó Építésügyi, Településfejlesztési és Műemléki Főosztályt vezette.

Olyan korban élt és alkotott, amikor sok minden megújult, radikálisan megváltozott, amikor sok jelentős munka részese lehetett, aki rátermett, munkabíró, kitartó volt. Munkáit igen hosszan lehetne sorolni, de most csak néhányat emelek ki ezek sorából, olyanokat, amire ő büszke volt, és olyanokat, amit –

engedtessek meg ennyi szubjektívitas – a magam részéről fontosnak látok.

Ott találjuk az épülő új városok és a radikálisan átalakuló, rohamosan fejlődő városok terveit készítőik között. Kazincbarcika, Dunaújváros, szülővárosa Miskolc, Ózd, Salgótarján, Nagybátony, Várpalota, Veszprém, Hódmezővásárhely, Pécs, Szekszárd, Óbuda, Kelenföld, Debrecen, Sopron, Hajdúszoboszló viseli magán keze nyomát. Általános és részletes rendezési tervek zöldterületi munkarészei, főtér tervek, lakónegyedek elrendezési és zöldfelületi tervei, jelentős közintézmények terep- és kertrendezési tervei őrzik alkotó fantáziáját. Építész-ként nemzetközi tervpályázatokon ért el szép eredményeket. Hamburg, Essen, Moszkva és Bilbao sikerei színhelyei.

Ami benne összeáll – tapasztalat és rendező gondolat – nem marad az ő títka: kutat és publikál, előad egyetemeken és konferenciákon, elkészíti az első hazai zöldterületi tervezési irányelvet.

A minisztériumba kerülve a szakterület jelentős irányítójaként felügyeli, irányítja az állami és tanácsi tervező intézeteket és vállalatokat szerte az országban. Számos jogszabály és a jogi iránymutatás egyéb eszköze fűződik az irányítása alatt működő főosztály nevéhez, így – többek között – az 1983-ban a rendezési tervezéssel kapcsolatos csokornyit utasítás, irányelv, tájékoztató. Ez is mutatja európai gondolkodását: a város- és községrendezési tervek készítését, egyeztetését és jóváhagyását szabályozó utasítás olyan egészen új elemeket

tartalmazott, mint a tervek lakossági, társadalmi egyeztetése, a demokratizálódás első lépései hazánkban. A jelenlegi törvényi szabályozásnak is ez adta az alapját.

Örömmel és büszkeséggel töltötte le, hogy aktív közreműködésével csatlakozott Magyarország az UNESCO világörökség konvenciójához 1985-ben, és a Magyar Nemzeti Bizottság első elnöke lehetett. E tisztségében terjesztette elő és vetette fel a budapesti és hollókői területet a Világörökség listájára.

Ez a felsorolás csupán töredéke munkásságának.

Engedjenek meg néhány szót még magáról az emberről. Abban a szerencsében részesültem, hogy személyesen dolgozhattam Vele, bár csupán két évet, nyugdíjba vonulása előtt. Majd ezt követően a budapesti tervtanács ülésein találkoztunk hosszú éveken át.

A személyéről mondottakhoz Tőle kaptam segítséget. Környezet-architektúra című, 1998-ban megjelent tankönyvében, annak második fejezetében leírja a tervező személyiségének tulajdonságait. Lássuk, mit ír és mit tett a maga életében!

„A tájépítésnek, mivel tervezői tevékenysége rendkívül szerte-ággazó, több tudományra és szakterületre kiterjedő ismeretanyag elsajátítására van szüksége.” Mint önéletrajzában írja, 1952-ben miniszteri engedéllyel – a Kertészeti Egyetem elvégzése után - nekivág az építésmérnöki tanulmányoknak. Kettős végzettsége segítette, hogy megfeleljen a tervezői ideálnak.

„Az elsődleges cél azon ismeretek megszerzése, amelyeket saját szakterületén, közvetlen szakmai munkájához, terveinek elkészítéséhez alkotó módon felhasználna. Ezeket minden részletre kiterjedően és teljes mélységben kell elsajátítania.”

A Kertészeti Egyetem elvégzése után egy vállalatba kerül, ahol a gyakorlatban mélyíti el ismereteit. A később „summa cum laude” elnyert doktori cím is bizonyítja az elmélyedt ismeretszerzést.

„A tudás a tervezői képességek alapján megszerzett készség által és annak szintjén realizálható a tervek megoldásaiban.

Valamilyen tevékenység iránti képesség – más szóval tehetség – minden ember veleszületett adottsága. Annak felismerése, hogy valaki mely tevékenységi kör későbbi műveléséhez rendelkezik adottságokkal, amelyet tanulással, gyakorlással készséggé képes fejleszteni, azzal későbbi életútját, annak eredményességét is meg tudja alapozni. Hogy ez a készség később az illető tevékenységi területén magasabb vagy alacsonyabb szinten alakul-e ki, az függ az illető tehetségének a mértékétől, és nagyrészt attól a céltudatos, kitartó, szívós munkától, amivel azt kiművelni, fejleszteni képes.”

Ha végigtekintünk az életúton, akkor megállapíthatjuk, hogy jól mérte föl képességét, hogy céltudatos munkával azt készséggé fejlesztette – és nemcsak a tájépítéssel meg az építéssel, hanem a vezetés területén is, mert ott is megállta a helyét.

A tervező számára elengedhetetlen képességek sorában a következőket említi: a térlátást, az alkotóképességet (kreativitást) – ezen belül a fantáziát, a találgatóságot, az intuíciót és a praktikusságot -, az esztétikai-formai képességet és a színérzékét. Ezeknek birtokában volt. Nyitottsága, eleven figyelme, érdeklődése segítette, hogy megfeleljen a maga elé tűzött célnak.

A tervező magatartásának sajátosságai, amelyek sikeressé tehetik az előzőeken túl, mint írja: a megbízhatóság, a beleélési képesség (empátia), a meggyőző (agitatív) képesség, a megegyezési (kompromisszum) képesség és az ítélőképesség (kritikai hajlam). Aki ismerte, tanúsíthatja, hogy élte ezeket. Tapasztalataimból egyet emelek most ki: a meggyőzőképességet, ami lényéből áradt, a derűs nyugalom, a tudás adta biztonság.

Néhány vonást nem említ könyvében – legalábbis én nem leltem fel benne –, például annak a képességét, hogy a tervező meg tudja különböztetni azokat a dolgokat, amin tud, és azokon a dolgokon, amin nem tud változtatni. Ő egészen kivételes módon fel tudta ezt mérni, s e szerint cselekedni. Talán hosszú minisztériumi munkájához, vezetői pozíciójának – minden átszervezésen

túli – megőrzéséhez ez is hozzájárult. A másik ilyen vonás a könnyedség: soha nem érződött rajta semmiféle erőlködés, izzadságszag. Ez többekben, akik nem ismerték, azt a látszatot keltezte, hogy könnyedén veszi a dolgokat. De nem így volt. Nem láttam soha kapkodni, vagy belefáradni valamibe, mégis minden beszélgetésünkön felkészült volt, a témát mélységében ismerte. Mindenről tudott.

Nagy hangsúlyt helyezett arra, hogy neki, pozíciójából fakadóan, minden tervezési irány képviselőivel szót kell értenie. Nem egy tervtanácson tapasztalhattam, hogy az utolsó pillanatokban meghívott olyan szakértőket, akik megóvták a bizottságot egy irányzat, egy csoport véleményének egyoldalú elfogadásától, az állásfoglalás szélsőséges megfogalmazásától.

Mindezeket végigtekintve megállapíthatjuk, hogy Dalányi László az általa vallott, tanított elveket saját életében megvalósította, sőt túl is teljesítette; benne az elmélet és a gyakorlat egységre jutott. Az ilyen emberre mondják, hogy megvalósult ember, boldog ember, aki belső harmóniában él, meghasonlottság nélkül, egyenesen és emelt fővel jár. Befutotta az előtte álló pályát, a jó harcokat megharcolta, teljes életet élt, s ahogy a volt ÉVM-esek ezévi éves találkozója előtti telefonbeszélgetésből értesültünk, tudatosan készült az utolsó útra is.

Furcsa az ember, mert bár örömmel kellene itt állnunk, látva ezt a gazdag életet, ismerve őt, mégis a búcsúzás fájdalommal tölti meg a szívünket, és elszorul a torkunk. De alighanem magunkat sajnáljuk, mert feladta a leckét mindnyájunknak, amikor rá emlékezve feltesszük magunknak a kérdést: mi hogyan állunk ezekkel a képességekkel, készségekkel, s hogyan sáfárkodunk a ránk bízott tehetséggel. Ő – amennyire én ismertem, és megíthetem – jól.

Köszönöm neked példádát,
Isten Veled, Laci!

KÖRMENDY IMRE

A Budapesti Corvinus Egyetem vezetése, az egyetem Tájépítészeti Kara, valamint Kert- és Szabadtérépítészeti Tanszéke munkatársainak, oktatóinak, tájépítész hallgatóinak nevében búcsúzunk dr. Dalányi László címzetes egyetemi tanártól, egykori szakvezetőnkől, a Kerttervezés, majd a Környezetarchitektúra című tantárgyak vezető oktatójától. A mester távozott közülünk, mert valamennyiünknek, akik ma itthon kerttervezéssel, szabadterv építéssel foglalkozunk, a szó legnemesebb értelmében tanítója és mestere volt.

Dalányi László 1928-ban született Miskolcon és 1946-ban iratkozott be a Magyar Agrártudományi Egyetem Kertgazdaság-tudományi Karára, hogy kerttervezést, kertművészetet tanuljon. Demonstrátorként már egyetemi tanulmányai alatt részt vett az Ormos Imre által vezetett Kerttervezési Tanszék tervezési, kutatási munkáiban. 1950-ben szerzett mérnöki oklevelet táj- és kertépítészet szakterületen. Végzés után rövid ideig a Fővárosi Kertészeti Vállalat Kertépítési Főosztályán építésvezetőként dolgozott. A Ludovika tér, az Élmunkás tér tereprendezési és kertépítési munkáit és az akkor épülő Árpád híd hídfői földmunkáinak kivitelezését irányította. Az akkori Építésügy Minisztérium átkérésére 1950 októberében a Városépítési Tervező Iroda akkor létrejött Zöldterületi Szakosztályára helyezték át önálló tervezőként. 1953-ban az irodából két új tervezőintézetet hoztak létre. Dalányi László a LAKÓTERV-hez került, ahol egészen 1970-ig dolgozott, először mint irányító tervező, majd 1954-től szakosztályvezető, 1957-től az önálló Zöldterületi Osztály vezetője és 1963-tól az Intézet területrendezési szakfőmérnöke volt.

1952-ben beiratkozott a Budapesti Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karára, és 1958-ban építészmérnöki oklevelet kapott. 1964-ben doktori címet szerzett.

Jelentősebb tervezési munkái voltak: Kazincbarcika, Dunaújváros általános

zöldterületrendezési tervei, Miskolc, Ózd, Salgótarján, Nagybátony, Várpalota, Veszprém, Hódmezővásárhely lakóterületeinek zöldterületi tervei, Pécs zöldterületi vizsgálata, Óbuda, Kelenföld és több budapesti lakónegyed terep- és zöldterületrendezési terve, Szekszárd, Veszprém, Várpalota, Hódmezővásárhely főterének, a debreceni Petőfi tér, a soproni volt Május 1. tér komplex rendezése, a Borsodi Egészségügyi Központ, a soproni Állami Szanatórium, a Pécsi Orvostudományi Egyetem Központi Klinikája, a hajdúszoboszlói SZOT Gyógy szálló és Gyógyfürdő tereprendezési és kertépítészeti tervei, az ózdi strandfürdő és sporttelep, a budapesti Városmajor sportjátsszóttere, Miskolc-Tapolca részletes rendezési terve, a budapesti Blaha Lujza tér és a Március 15. tér tereprendezési tervei.

Több nemzetközi tervpályázaton vett részt sikeresen, így Hamburg, Essen, Moszkva, Bilbao kert- és terepépítészeti pályázatain. Számos hazai építészeti városrendezési pályázaton nyert díjakat és megvételt. A nemzetközi pályázatokon elnyert díjak felhasználásával tanulmányutakat tett Európa sok országába, és az ott szerzett tapasztalatait egyetemi előadásaiiban feldolgozva hasznosította.

Mert a főiskolát, majd az egyetemet, az oktató munkát, a diákokkal való foglalkozást egész életében szívügyének, a legfontosabb feladatának tekintette. 1952-től az akkori Kertészeti és Szőlészeti Főiskolán diplomatervek konzulense, ill. bírálója volt, és tervezési gyakorlatok vezetését látta el. 1962-től Ormos Imre meghívására – másodállásban – egyetemi adjunktusnak nevezték ki a Kerttervezési Tanszékre. Itt a kerttervezés oktatása mellett az 1963-ban létrehozott önálló Kertépítészeti Szak tantervének, a zöldterületi tervezés korszerű oktatási metodikájának kidolgozásában vett részt.

1971-ben a Tanszéken betöltött adjunktusi másodállásáról kénytelen volt lemondani a minisztériumi beosztásával járó feladatai és elfoglaltsága miatt, de az egyetemi előadásait és a tervezési

stúdiumokat – mint meghívott előadó – továbbra is megtartotta. Évtizedeken át tanította a Környezetarchitektúra és a Kertépítészeti szerkezetek című tárgyat a táj- és kertépítészeti, majd a tájépítész-mérnöki szakon. E tantárgyakhoz egyetemi jegyzeteket és egyetemi tankönyvet írt. Oktatói munkája mellett 1977-től 1991-ig ellátta a Táj-és Kertépítészeti Szak vezetői feladatát.

Oktatói munkája elismeréseként 1973-tól címzetes egyetemi docensi, majd 1977-től címzetes egyetemi tanárrá nevezték ki.

Minisztériumi működéséhez is kapcsolódik, de a tájépítész szakterület szempontjából egyik meghatározó fontosságú eredménye az 1978-ban megjelent, a közcélú zöldfelületek létesítését szabályozó ÉVM/OTSH rendelet, amely az akkori Európában a legkorszerűbb volt, és ma is példaértékű.

Két diplomája birtokában rendkívül fontos „híd” szerepet töltött be a két szakterület, az építészet és a tájépítészet között. Dalányi Lászlót velünk gyászolja a Magyar Építés Kamara, a Budapesti Építés Kamara és a Magyar Építőművészek Szövetsége, amelyeknek különösen nagyrabecsült tagja volt.

Több mint négy évtizedes eredményes szakirányítási és szakterület fejlesztő munkáját többek közt a MAGYAR KÖZTÁRSASÁG CSILLAG RENDJE kitüntetéssel ismerték el. Oktató munkájáért a kormány EÖTVÖS LORÁND díjjal, a Kertészeti és Élelmiszeripari Egyetem ORMOS IMRE EMLÉKÉREM adományozásával, a Szent István Egyetem Babérkoszorú Arany fokozatával, a Budapesti Corvinus Egyetem Egyetemi Aranyéremmel tüntette ki.

Dalányi László nem hajszolta, nem kereste a tisztségeket és az azzal járó feladatokat, a feladatok keresték meg őt. Műveltsége, embersége és alkotói építész-tehetsége, önmagával békében élő, kiegyensúlyozott személyisége, hasonlíthatatlanul könnyed és elegáns humora átsegítették a konfliktusokon,

és képessé tették őt, hogy másoknak is segítségére legyen. S képessé tették arra is, hogy minta lehessen, hogy tanítson; ezért lehetett, ezért volt kiváló tanár.

Az ember életének egyetlen értelme és célja, hogy nyomot hagyjon. Nyomot hagyjon az időben, a pillanatot megörökítő szép, értéket teremtő nyomot a világon és legfőképpen a másik emberben. A nyomok itt vannak. Itt vannak megvalósult tervekben, könyvekben, a hallgatók munkáiban, az emlékezetben. Dalányi László sokakban hagyott ilyen értékes nyomot.

75. születésnapján, a tiszteletére rendezett kis egyetemi ünnepségen egykori munkatársa, Andor Anikó mondott rövid köszöntőt, amelyben Széchényi naplójából idézett. Ő akkor, kissé meghatódva, mégis a rá jellemző humorral, azt mondta, „Ancsa, ez olyan volt, mint egy nekrológ.” S most, hogy valóban elhangzik a nekrológ, ezt a két idézetet elismétlem, a hajdan volt LAKÓTERV munkatársainak a nevében is.

„Vannak emberek, kiknek végtelen eszmekészletük van, de vajon hányan vannak, akik ezt elrendezni, tisztázni s valamilyen igazi haszonra fordítani képesek?”

„Boldog, ki eldicsekedhetik, hogy önmagához és életviteléhez mindig hű marad! Aki elmondhatja, hogy egyetlen tettét sem szeretné meg-nem-tettnek tudni, s aki a múltra vígan s elégedetten tekinthet vissza!”

Dalányi László képes volt elrendezni, tisztázni és igazi haszonra fordítani, ami neki tehetségéből megadatott és amit tudásból megszerzett, s azokhoz tartozott, akik a múltra vígan és elégedetten tekinthetnek vissza.

JÁMBOR IMRE